

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: *Славянски филологии*

Специалност:

СЛР	0	2	0	1	1	1	2	1
-----	---	---	---	---	---	---	---	---

РУСКА ФИЛОЛОГИЯ

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

A	3	2	9
---	---	---	---

Руска литература от XX век – II част

Преподавател: *проф. д-р Ренета Божанкова*

Асистент: *ас. д-р Константина Пунева*

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	45
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		75
Извънаудиторна заетост	Реферат	
	Доклад/Презентация	30
	Научно есе	
	Курсов учебен проект/курсова работа	45
	Учебна екскурзия	
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	60
Обща извънаудиторна заетост		135
ОБЩА ЗАЕТОСТ		210
Кредити аудиторна заетост		2,5
Кредити извънаудиторна заетост		4,5
ОБЩО ЕКСТ		7

№	Формиране на оценката по дисциплината ¹	% от оценката
1.	Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати) –	
2.	Участие в тематични дискусии в часовете - участие в лекционни и семинарни занятия	20%
3.	Демонстрационни занятия	
4.	Посещения на обекти	
5.	Портфолио	
6.	Тестова проверка	10%
7.	Решаване на казуси	
8.	Текуща самостоятелна работа /контролно	10%
9.	Курсови работи/презентации	20 %
10.	Изпит (двукомпонентен изпит – писмен и устен изпит)	40%

Анотация на учебната дисциплина:

Курсът „Руска литература на XX век” присъства в две части в учебния план на специалността “Руска филология”, ОКС „бакалавър”. Лекционният хорариум е разположен в два семестъра в рамките на бакалавърската степен: VI семестър – 30ч. лекции, 30 часа упражнения (Първа част); VII семестър – 45 часа лекции, 30 часа упражнения (Втора част). Занятията се провеждат на руски език.

Целта на курса е представянето на основните процеси в руската литература и култура от края на XIX и през XX век, на динамиката в възникването и развитието на литературните групи, школи и направления с оглед на общеевропейските тенденции, както и запознаването със съществуващите интерпретации на шедеврите на столетието. Основните акценти в лекционния курс са поставени върху модернизма в изкуството на Русия, феномена на “Сребърния век”, формирането на “съветския канон”, литературния живот в средите на руската емиграция и върху постмодернистичните тенденции на краевековието. Детайлно се проследяват и най-значителните персонални творчески изяви, имащи както световно признание, така и с решаващо влияние върху вътрешните руски културни процеси. При всяко от тематичните нива се прави опит да се създаде необходимата на студентите за по-нататъшното им собствено тълкуване на явленията адекватна представа за националния, общославянския и европейския контекст на руската литература от XX век.

Предварителни изисквания:

Високо ниво на владеене на руски език с оглед четене и анализ на литературни, литературнокритически и други специализирани текстове на целевия език.

Детайлно познаване на руската литературна и културна история преди XX век от краевековието на XIX и XX век. Задълбочени знания в областта на литературната теория.

Познания по история на Русия, по европейска и световна история, по история на европейската литература и култура.

¹ В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

Очаквани резултати:

Формиране на цялостна представа за развитието на процесите в руската литература и култура през ХХ век.

Поставяне на руските литературни явления в общоевропейски контекст.

Изработване на стратегии за четене на рускоезичните литературни текстове на неореализма, модернизма и постмодернизма.

Получаване на знания за културните процеси и отделните персонални присъствия в тях с оглед на преводаческа и редакторска работа върху текстове от руската литература.

Умения за провеждане на самостоятелно библиографско проучване и ориентиране в съвременните научни изследвания в областта на хуманитаристиката.

Подготовка за писмения държавен изпит на бакалавърската степен.

Учебно съдържание**Лекционен курс – II част**

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1	Руската култура от началото на ХХ век и развитието на литературната традиция. Модернистични и реалистични тенденции.	2
2	Руската литература и култура през 20-те години на ХХ век. Исторически контекст. Начало на съветския период. Литературни обединения и групи.	2
3.	”Втори авангард” в литературата на 20-те години. ОБЕРИУ (Обединение за реално изкуство) и литературата на абсурда (Д. Хармс, А. Введенски, Н. Олейников). Творчеството на Д. Хармс („ <i>Елизавета Бам</i> ”, „ <i>Случаи</i> ”, поезия).	2
4.	Създаване на съветския канон. Принципи на социалистическия реализъм. Държава, идеология, литература в съветския период.	4
5.	Развитие на жанра на романа в руската литература през 20-те и 30-те години. - Утопия и антиутопия: Е.Замятни („ <i>Мы</i> ”), А.Платонов („ <i>Чевенгур</i> ”, „ <i>Котлован</i> ”). - Епопейни повествования. М.Шолохов („ <i>Тихий Дон</i> ”). - Историческа романистика (А.Голстой, „ <i>Петр Первый</i> ”). - Сатиричната диалогия на И.Илф и Е.Петров („ <i>Двенадцать стульев</i> ” и „ <i>Золотой теленок</i> ”).	8
6.	Творчеството на М.Булгаков (повестта „ <i>Собацье сердце</i> ”, романът „ <i>Мастер и Маргарита</i> ”).	2
7.	Руска емигрантска литература през ХХ век. Трите вълни на руската емиграция. Емигрантски литературни центрове и издания. Творчеството на М. Цветаева, В. Ходасевич, Г. Иванов, Б. Зайцев и	3

	др. - Емигрантска мемоарна проза (И.Одоевцева, Н. Берберова и др.) - Руската емиграция в България. П. Бицилли.	
8.	Творчеството на В.Набоков (романите “Приглашение на казнь”, “Дар”, “Лолита”).	2
9	Творчеството на Б.Пастернак (“Сестра моя – жизнь”; “Доктор Живаго”).	2
10.	Литературата от втората половина на ХХ век. Тематика, жанрова картина, представители. - Военната поезия и проза. А.Твардовски (“Василий Теркин”), М. Шолохов (“Судьба человека”), В. Гросман (“Жизнь и судьба”) В. Астафиев (“Прокляты и убиты”). - Лагерната тема в руската литература. А.Солженицин (“Один день Ивана Денисовича”, “Матренин двор”, “Раковый корпус”, “Архипелаг ГУЛАГ”); В.Шаламов (“Колымские рассказы”). - “Неоконсерватизъм” в селската проза. В. Шукшин (сб. “Сельские жители”, “Характеры”); В. Распутин (“Последий срок”, “Прощание с Матерой”). - Развитие на романа през 70-те и 80-те години на ХХ век. В. Астафиев, Ю. Бондапев, Ч. Айтматов и др. - „Бардовска” поезия (А. Галич, В. Висоцки, Б. Окуджава).	6
11.	Трета емигрантска вълна. Прозата на В. Войнович, Ф.Горенщайн, С.Довлатов.	2
12	Й. Бродски. Поезия и есеистика (“Конец прекрасной эпохи”, “Уrania”; “Меньше чем единица”).	2
13.	Руски постмодернизъм. Глобалните тенденции в културата от последните десетилетия на ХХ век	2
14.	Постмодернистични начала. А. Синявски (“Прогулки с Пушкиным”) Вен.Ерофеев (“Москва-Петушки”), А. Битов (“Пушкинский дом”). Интертекстуални практики. - Концептуализъм в поезията и прозата за Вс.Некрасов, Х.Сапгир, Д.Пригов, В.Сорокин.	2
15.	Постмодернистична проза - Вик. Ерофеев (“Русская красавица”, “Русские цветы зла”), В. Пелевин (“Чапаев и Пустота”, “Generation “P”), Ю. Буйда (“Прусская невеста”) и др. Женски гласове – Л.Петрушевская (“Тайна дома”, “В садах других возможностей”), Т.Толстая (“Кысь”), В.Нарбикова, О.Седакова и др.	4

Семинарни упражнения

Седми семестър

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1.	ОБЕРИУ (Обединение за реално изкуство) Д.Хармс „Случаи”, „Елезавета Бам”.	2
2.	Литературна утопия и антиутопия. Е.Замятин - “Мы”. А.Платонов - “Чевенгур”, “Котлован”.	2

3.	Сатиричната диалогия на И.Илф и Е.Петров “Двенадцать стульев” и “Золотой теленок”.	2
4.	М.Булгаков (“Мастер и Маргарита”).	2
5.	М.Шолохов (“Тихий Дон”, „Судьба человека”).	2
6.	Първа емигрантска вълна. Марина Цветаева („Поэма Горы”, „Поэма конца”).	2
7.	В. Набоков („Покана за екзекуция”, „Лолита”).	2
8.	Б.Пастернак (“Доктор Живаго”).	2
9.	А.Солженицин (“Один день Ивана Денисовича”, “Матренин двор”, “Раковый корпус”); В.Шаламов (“Колымские рассказы”).	2
10.	В.Шукшин (сб. “Сельские жители”, “Характеры”); В.Распутин (“Прощание с Матерой”).// Развитие на романа през 80-те години на ХХ век – В. Астафиев, Ю. Бондарев, Ч. Айтматов.	2
11.	Й.Бродски. Поезия (“Конец прекрасной эпохи”, “Урания”; “Меньше чем единица”).	2
12.	Й.Бродски. Есеистика (“Меньше чем единица”).	2
13.	Вен.Ерофеев (“Москва-Петушки”).	2
14.	Л.Петрушевская (“Тайна дома”, “В садах других возможностей”), Т.Толстая (“Кысь”),	2
15.	Виктор Пелевин. „Чапаев и Пустота”, „Омон Ра” „Generation “П”).	2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1	Руската култура от началото на ХХ век и развитието на литературната традиция. Модернистични и реалистични тенденции.
2	Руската литература и култура през 20-те години на ХХ век. Исторически контекст. Начало на съветския период. Литературни обединения и групи.
3	Руски модернизъм.”Втори авангард” в литературата на 20-те години. ОБЕРИУ (Обединение за реално изкуство) и литературата на абсурда (Д.Хармс, А.Введенски, Н.Олейников).
4	Създаване на съветския канон. Принципи на социалистическия реализъм. Държава, идеология, литература в съветския период. Прозата на М.Шолохов.

5	Утопия и антиутопия: Е.Замятни (<i>“Мы”</i>), А.Платонов (<i>“Чевенгур”</i> , <i>“Котлован”</i>).
6	Сатиричната литература от 20-те години. Прозата на И.Илф и Е.Петров <i>“Двенадцать стульев”</i> и <i>“Золотой теленок”</i> .
7	Творчеството на М. Булгаков. Романът <i>“Мастер и Маргарита”</i> .
8	Руска емигрантска литература през ХХ век. Трите вълни на руската емиграция. Емигрантски литературни центрове и издания. Творчеството на М. Цветаева, В. Ходасевич, Г. Иванов, Б. Зайцев и др.
9	Творчеството на В. Набоков (<i>“Приглашение на казнь”</i> , <i>“Дар”</i> , <i>“Лолита”</i>).
10	Творчеството на Б. Пастернак (<i>“Сестра моя – жизнь”</i> , <i>“Доктор Живаго”</i>).
11	А.Солженицин (<i>“Крохотки”</i> , <i>“Одинъ день Ивана Денисовича”</i> , <i>“Матренин двор”</i> , <i>“Раковый корпус”</i> , <i>“Архипелаг ГУЛАГ”</i>).
12	Руската проза от 70- и 80-те години на ХХ век. Творчеството на В. Шукшин, В. Распутин и др.
13	Й.Бродски. Поезия и есеистика (<i>“Конец прекрасной эпохи”</i> , <i>“Урания”</i> ; <i>“Меньше чем единица”</i>).
14	Руски постмодернизъм. Глобалните тенденции в културата от последните десетилетия на ХХ век. Постмодернистична проза.

**Основни представители на постмодернизма в руската литература.
Представяне на творчеството на двама писатели (по избор на студента).**

Библиография

- Богданова, О.** Современный литературный процесс (К вопросу о постмодернизме в русской литературе 70–90-х годов XX века). СПб., 2001.
- Божанкова, Р.** Дигиталната хуманитаристика и знанието за литературата. Избрани ракурси. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2018.
- Божанкова, Р.** Руският постмодернистичен текст. С., 2001.
- Божанкова, Р.** Хоризонти на дигиталната литература. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2013.
- Гаспаров, Б.** Борис Пастернак: по ту сторону поэтики (философия, музыка, быт). Новое литературное обозрение, 2013.
- Давыдова Т.Т.** Русский неореализм: идеология, поэтика, творческая эволюция (Е.Замятин, И.Шмелев, М.Пришвин, А.Платонов, М.Булгаков и др.). М., 2005.
- Добренко, Е.** Политэкономия соцреализма. Новое литературное обозрение, 2007.
- Евимова, Р.** Рецепции и рефлексии. (Руска литература на XX век). София, 2019.
- Евимова, Р. Божанкова, Р. и др.** Руска литература от XIX и XX век. Пловдив, 2005.
- Захариева, И.** Аспекты формирования канона в русской литературе XX века. С., 2008.
- Казак, В.** Энциклопедия на руската литература през XX век. С., 2002.
- Казаркин, А.П.** Русская литературная критика XX века. Томск, 2004.
- Каспэ, И.** В союзе с утопией. Смысловые рубежи позднесоветской культуры. М., 2018.
- Костова-Панайотова, М.** Руският поетически авангард през XX век: теория и практика. Благоевград, 2010.
- Крусанов, Н.** Русский авангард: 1907-1932 (Исторический обзор). В трех томах. СПб., 1996.
- Левченко, Я., И. Пильщиков.** Эпоха «остранения». Русский формализм и современное гуманитарное знание: Коллективная монография. Новое Литературное Обозрение, 2017.
- Лейдерман Н.Л., М.Н. Липовецкий.** Современная русская литература. Новый учебник по литературе в 3 книгах. - М., 2001.
- Липовецкий, М.** Русский постмодернизм. Очерки исторической поэтики. Екатеринбург, 1997.
- Литературная энциклопедия русского зарубежья (1918–1940) :** в 4 т. М., 1997–2006.
- Лотман, Ю.** Внутри мыслящих миров. Человек–текст–семиосфера–история. Litres, 2017.

Матвеева, Ю. В. Русская литература зарубежья: три волны эмиграции XX века : [учеб.-метод. пособие] / Ю. В. Матвеева; М-во образования и науки Рос. Федерации, Урал.федер. ун-т. – Екатеринбург: Изд-во Урал.ун-та, 2017.

От Бунина до Пастернака : Русская литература в зарубежном восприятии : К юбилеям присуждения Нобелевской премии русским писателям : между- нар. науч. конф. Москва, 16–19 нояб. 2009 г. / сост. Т. В. Марченко. М., 2011.

Паперный, В. Культура два. Новое литературное обозрение, 2016.

Петкова, Г. „Да се даде ръководеща нишка.“ История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931-1934 г.). София: Факел, 2017.

Русев, Р. "ИЗГНАНИЕ И ЛИТЕРАТУРА. (ИЗ ЛИТЕРАТУРНИЯ ЖИВОТ НА РУСКИТЕ ЕМИГРАНТИ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 20-ТЕ И 30-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК)." <https://studialiteraria.eu/bg/archive/year-2022/issue-3>

Руска литературна класика. Съст.П.Троев. Т. 3,4. С., 1996, 1998.

Руска модерна поезия. Велико Търново, 1994.

Русский экспрессионизм: Теория; Практика; Критика (сост., вступ.ст. Терехиной В.Н.; комм. Терехиной В.Н., Никитаева А.Т.). М., 2005.

Троев, П. Руският модернизъм. Енциклопедичен речник. С., 2004.

Утопия и есхатология в култура руского модернизма. Сост. и отв. ред. О.А. Богданова, А.Г. Гачева. М.: Индрик, 2016.

Andrew, Joe, et al. Joseph Brodsky and Modern Russian Culture. Vol. 68. Brill, 2024.

Baer, B. J. Translation and the Making of Modern Russian Literature. Bloomsbury Publishing USA, 2015.

Boym, S. The Future of Nostalgia. N.Y., 2001.

Vozovic, M. Nabokov's Canon: From Onegin to Ada. Evanston, Ill.: Northwestern University Press, 2016.

Cornwell, N. Reference guide to Russian literature. Routledge, 2013.

Dobrenko, E. Late Stalinism: The Aesthetics of Politics. Yale University Press, 2020.

Engel, B. Women in Russia, 1700-2000. Cambridge, 2004.

Epstein, M. Russian Postmodernism: New perspectives on Late Soviet and Postsoviet Culture. Berghahn Books, Oxford, 1998

Grishakova, M. and S. Salupere, eds. Theoretical Schools and Circles in the Twentieth-century Humanities: Literary Theory, History, Philosophy. Vol. 42. Routledge, 2015.

Kahn, A., Lipovetsky, M., Reyfman, I., & Sandler, S. (2018). A History of Russian Literature. Oxford University Press.

Moser, C. A. (ed.). The Cambridge History of Russian Literature. Cambridge, 1992. New Haven; L.: Yale University Press, 2017.

Noordenbos, B. Post-Soviet Literature and the Search for a Russian Identity. N.Y.: Palgrave Macmillan, 2016. (Studies in European Culture and History).

Rutten E. Sincerity After Communism: A Cultural History. Yale University Press, 2017.

Terras, V. A History of Russian Literature. London - New York, 1991.

Tihanov, Galin, Anne Lounsbury, and Rossen Djagalov, eds. World Literature in the Soviet Union. Academic Studies Press, 2024.

Treadgold, D. Twentieth Century Russia. Routledge, 2018.

Wachtel, A., I. Vinitsky. Russian literature. John Wiley & Sons, 2013

Wortman, R.S. Scenarios of Power. Myth and Ceremony in Russian Monarchy. Vol.2. Princeton, 2000.

Други източници

www.lib.ru

www.ruthenia.ru

<http://magazines.russ.ru/>

<http://feb-web.ru/>

<https://www.rsl.ru/>

<http://nlr.ru/>

<http://www.silverage.ru/>

www.dommuseum.ru

<http://emigrantika.ru>

2024 г.

Съставил:

проф. д-р Ренета Божанкова

Програмата е актуализирана на катедрен съвет, протокол № 01 от 23.10.2024 г.
Учебната програма е приета с протокол № 10 на ФС на ФСФ от 2024 г.